

УДК 378.4+371.15

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ДОМІНУЮЧИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Михайліченко Ю.В.

Київський національний університет культури і мистецтв

Належна підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі міжнародних відносин викликана нагальними потребами подальшого розвитку і поширення міжнародних зв'язків України. Співробітництво з Європейським Союзом залишається ключовим напрямом вітчизняної зовнішньої політики. На сучасному етапі політика України щодо зміцнення відносин з Європейським Союзом здійснюється згідно чинного Закону «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (в редакції від 1 січня 2015 року). Відповідно до 11 ст. Закону однією з головних засад зовнішньополітичного курсу країни є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС». У зв'язку з цим суспільство потребує висококваліфікованих фахівців у сфері розвитку міжнародних відносин якісно нової формації, що висуває специфічно підвищені вимоги до їх комплексної підготовки у вищих навчальних закладах, в тому числі до ефективної іншомовної комунікативної компетенції.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, іншомовна комунікативна діяльність, комунікативна компетенція, міжнародні відносини.

Постановка проблеми. Актуальна проблема формування і вдосконалення у студентів факультетів міжнародних відносин вищих навчальних закладів стійких практичних навичок ефективної іншомовної професійної міжкультурної комунікації дещо виходить за межі чистої лінгвістики і класичної методики викладання іноземної мови, дислокується на стику ряду суміжних гуманітарних дисциплін і розглядається як багатоаспектна, багаторівнева, кросдисциплінарна та відповідаюча вимогам часу. Особлива увага до підготовки фахівців у галузі міжнародних відносин пов'язана з тим, що процес міжкультурної комунікації істотно ускладнюють проблеми, обумовлені певною розбіжністю і різночитаннями в сприйнятті навколишнього світу носіями різних мов і культур, що часто призводить до нерозуміння один одного, а в деяких випадках стає причиною небажаних ситуацій.

Істотне підвищення інтересу до вдосконалення підходів до вирішення найбільш дискусійних аспектів проблеми іншомовної комунікації в сучасному світі пов'язано з процесами глоба-

лізації, стрімким розвитком нових інформаційних технологій. Це обумовлює необхідність напрацювання нових концептуальних підходів при навчанні студентів, для яких англійська мова є базовим і головним інструментом майбутньої професійної діяльності. У сучасному суспільстві, для якого властиво розширення міждержавних контактів, політичних, торгово-економічних та культурних відносин із зарубіжними країнами, незмірно зростає значення досконалого володіння іноземної мови як ключового фактора соціально-економічного, науково-технічного і загальнокультурного прогресу, як засобу комунікації між представниками різних держав, народів і культур. Формування навичок ефективної міжкультурної комунікації, як методологічної основи навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі, видається особливо виправданим для студентів гуманітарного профілю, які поглиблено вивчають міжнародні відносини, міжнародне право, міжнародну інформацію, міжнародні економічні відносини тощо. 10 березня 2016 року на засіданні Кабінету Міністрів України було

затверджено план заходів щодо підсилення вивчення англійської мови на період до 2020 року. В ньому особливо підкреслюється, що інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітнього простору потребує володіння іноземними мовами на якісно новому рівні, втілення сучасних і найефективніших методик викладання англійської мови. Які повною мірою відповідають вимогам «Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment).

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій показує поглиблений інтерес вітчизняних і зарубіжних дослідників до вирішення даної проблеми в цілому і окремих її аспектів зокрема. Їх розглядали Г. Архіпова, Л. Биркун, О. Бодальов, Л. Виготський, М. Каган, Т. Комарницький, О. Леонтєв, О. Мудрик, М. Ночевник, О. Павленко, Т. Сірик, С. Тер-Мінасова, С. Тюкова, Ю. Федоренко, Н. Чернова та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Завдяки роботам вищеперелічених авторів вироблений досить значний обсяг наукового матеріалу різного рівня узагальнення. Разом з тим, він, як підкреслюють деякі з вищеназваних авторів, вимагає більш детального опрацювання в площині осмислення сутнісних характеристик міжкультурної комунікації, виділення і аналізу методології її педагогічного аспекту в практичній проекції.

Метою даної статті є розгляд ряду аспектів актуальної проблеми формування і вдосконалення у студентів факультетів міжнародних відносин вищих навчальних закладів стійких практичних навичок ефективної іншомовної професійної міжкультурної комунікації.

Виклад основного матеріалу. Розуміння ментальності іншої людини, повага до її культури, традицій і адаптація до цієї культури – ключові складові успішної комунікації. Комплексне вивчення іноземної культури допомагає студентам факультетів міжнародних відносин усвідомити не тільки культурні відмінності, але і схожість, а також краще зрозуміти самих себе [5, с. 86].

Базовими навичками міжкультурної комунікації є необхідний і достатній набір знань і вмій студентів успішно користуватися іноземною мовою в середовищі іншомовної культури. Тому критерієм сформованості базових навичок міжкультурної комунікації слід вважати не чисто мовну, а саме комунікативну компетенцію, яка передбачає здатність індивіда ефективно спілкуватися іноземною мовою, встановлювати і підтримувати позитивні відносини зі співрозмовником; досягати належного рівня взаєморозуміння і співробітництва [3, с. 23].

Міжкультурне навчання охоплює цілий ряд окремих аспектів, починаючи від лінгвістичних, прагматичних, культурологічних, естетичних і закінчуючи етичними проблемами [1, с. 72]. По-

становка питання про міжкультурну комунікації в вузівському навчанні особливо актуальна, зокрема, в сфері міжнародних відносин та міжнародного права. Крім поглибленого навчання іноземної мови, в рамках якого вивчаються питання країнознавства, мовного етикету і правил поведінки в тій чи іншій країні, або її регіоні, проводиться також аналіз і вивчення особливостей культури, в тому числі міжкультурних аспектів міжнародного ділового спілкування.

Метою іншомовної підготовки у вищому навчальному закладі є, як відомо, досягнення необхідного рівня мовної та комунікативної компетенції. Якщо компетенція – це знання і досвід в певній галузі, то компетентність – володіння компетенцією. Мовна компетенція, яка характеризується інтелектуальним, емоційно-особистісним і регулятивно-поведінковим аспектами, формує комунікативну компетентність і забезпечує в подальшому успішну професійну і кар'єрну діяльність [4, с. 112]. Однією з функцій мовної компетенції є професійно-культурна, що забезпечує становлення особистості як носія комунікативної і професійної культур.

Формування іншомовної комунікативної компетентності – найважливіший аспект формування готовності студентів до міжкультурної комунікації. Професійна комунікативна компетентність, що реалізується в умовах іншомовної комунікації, визначається як здатність оперативно і високоефективно вирішувати комунікативні завдання в певних комунікативних ситуаціях. В умовах бізнес-спілкування іншомовну комунікативну компетентність можна визначити як здатність вирішувати бізнес-завдання для досягнення певного результату в контексті іншої бізнес-ментальності і загальної культури [7, с. 118].

Таким чином, ще однією ланкою в цій системі є вивчення таких типових ситуацій, в яких майбутні фахівці у галузі міжнародних відносин часто будуть професійно спілкуватися з носіями тієї чи іншої культури. Орієнтуючись на майбутню професійну діяльність фахівців міжнародних відносин, викладачі повинні прагнути максимально долучати студентів до активної участі в комунікативно орієнтованій діяльності: залучати їх до аналітичних, конструктивних і ігрових ситуацій з представниками інших культур і носіїв відповідних мов [6, с. 144]. Отже, професійне становлення фахівця за роки навчання у вищому навчальному закладі передбачає формування у нього готовності до ефективної міжкультурної комунікації за будь-яких реальних життєвих умов.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку бачимо в більш поглибленому підході до творчої розробці та пошуку нових шляхів підвищення ефективності навчального процесу студентів факультетів міжнародних відносин у світлі останніх вимог Міністерства освіти і науки України щодо викладання іноземних мов на якісно новому рівні.

Список літератури:

1. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей: [монографія] / Р. О. Гришкова. – Миколаїв: Вид-во Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, 2007. – 424 с.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Морська І. І. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей / І. І. Морська // Іноземні мови. – 2002. № 2. – К.: Ленвіт. – С. 23.
4. М'язова І. Ю. Особливості тлумачення поняття «міжкультурна комунікація» / І. Ю. М'язова // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2006. – № 8. – С. 108–113.
5. Нестерович Т. Н. О возможных подходах к формированию межкультурной компетенции / Т. Н. Нестерович // Стратегії та методи навчання мовам для спеціальних цілей: науково – методичні матеріали VII Міжнародної конференції 7-8 квітня 2005 року. – Київ: Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2005. – С. 86–87.
6. Снеговская О. В., Малахити А. В. Межкультурная коммуникация как фактор формирования межкультурной толерантности будущих специалистов международных отношений / Языки и культуры в современном мире: Материалы XI международной конференции, 2-7 июня 2014 г., г. Париж. – Париж, 2014. – С. 144–148.
7. Удосконалення університетської освіти в контексті європейської інтеграції: Зб. науково-методичних вправ / За ред. Д. Мазоренка та ін. Харківський Національний університет ім. П. Василенка. – Харків, 2006. – 224 с.

Михайличенко Ю.В.

Київський національний університет культури і мистецтв

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ КАК ДОМИНИРУЮЩИЙ ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Аннотация

Надлежащая подготовка высококвалифицированных специалистов в области международных отношений вызвана насущными потребностями дальнейшего развития и расширения международных связей Украины. Сотрудничество с Европейским Союзом остается ключевым направлением отечественной внешней политики. На современном этапе политика Украины по укреплению отношений с Европейским Союзом осуществляется согласно действующему Закону «Об основах внутренней и внешней политики» (в редакции от 1 января 2015). Согласно 11 ст. Закона одной из главных основ внешнеполитического курса страны является «обеспечение интеграции Украины в европейское политическое, экономическое, правовое пространство с целью обретения членства в ЕС». В связи с этим общество нуждается в высококвалифицированных специалистах в сфере развития международных отношений качественно новой формации, выдвигает специфические повышенные требования к их комплексной подготовке в высших учебных заведениях, в том числе в эффективной иноязычной коммуникативной компетенции, некоторые пути решения которых рассматриваются в данной статье.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, иноязычная коммуникативная деятельность, коммуникативная компетенция, международные отношения.

Mikhailichenko Yu.V.

Kyiv National University of Culture and Arts

INTERCULTURAL COMMUNICATION AS A DOMINATING FACTOR IN FORMING THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE EXPERTS IN THE FIELD OF INTERNATIONAL RELATIONS

Summary

Proper training of highly qualified specialists in the field of international relations caused by the pressing needs further development and expansion of international relations of Ukraine. Cooperation with the European Union remains a key focus of national foreign policy. At present, the policy of Ukraine to strengthen the relations with the European Union is carried out according to the current Law «On the principles of domestic and foreign policy». In accordance with Article 11 Act one of the main foundations of the country's foreign policy is «to ensure Ukraine's integration into European political, economic, legal space with the aim of gaining membership in the EU.» In this regard, society needs highly qualified specialists in the sphere of international relations of a qualitatively new formation put forward higher requirements specific to their comprehensive training in higher educational institutions, including the effective foreign language communicative competence, some solutions that are discussed in this article.

Keywords: intercultural communication, foreign language communicative activities, communicative competence, international relations.